

Gebelerin Kişilik Özellikleri İle Doğum Sonrası Bebeklerinin Hijyenik Bakımlarına Hazır Oluşlukları Arasındaki İlişki

The Relationship Between The Personality Traits of Pregnant Women and Their Readiness for Hygienic Care of Their Babies After Birth

Hamide Zengin¹, Öznur Tiryaki², Mehmet Sühha Bostancı³, Nursan Çınar⁴

DOI: 10.17942/sted.987669

Geliş/Received : 27.08.2021
Kabul/ Accepted : 04.11.2021

Öz

Amaç: Çalışma gebelerin kişilik özellikleri ile doğum sonrası bebeklerinin hijyenik bakımlarına hazır oluşlukları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntemler: Araştırma verileri, gebelerin demografik ve obstetrik bilgilerine yönelik Soru Formu, On Maddeli Kişilik Ölçeği (OMKÖ), Gebelerin Yenidoğanın Hijyenik Bakımına Hazır Oluş Ölçeği ile toplanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan 227 gebenin yaş ortalaması 29,11±6,05 yıl, gebelik haftası ortalaması 31,94±5,39 bulunmuştur. Pearson korelasyon analizi sonucunda, gebelerin yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluş ölçeği ile OMKÖ'nin dışa dönüklük alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p= 0,003; r=0,196).

Sonuç: Gebelerin dışa dönüklük kişilik özelliği ile yenidoğanın bakımına hazır oluşlukları arasında pozitif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir. Sağlık profesyonelleri, gebelerin kişilik özelliği analizinde özel ekipman veya teknikler kullanmadan pratik ve kolayca uygulanabilen ölçeklerden yararlanılabilir.

Anahtar sözcükler: Kişilik, Gebelik, Hijyen, Bakım, Yenidoğan, Hazır oluşluk.

Abstract

Purpose: The aim of this study was to examine the relationship between the personality traits of pregnant women and their readiness for hygienic care of their babies after birth.

Methods: Research data were collected using a Questionnaire for demographic and obstetric information of pregnant women, Ten-item Personality Scale (TIPS), and Pregnants' Readiness for Newborn Hygienic Care Scale.

Results: The mean age of 227 pregnant women who participated in the study was 29.11±6.05 years, and the mean week of gestation was 31.94±5.39 weeks. As a result of the Pearson correlation analysis, a statistically significant relationship was found between the scale of readiness of pregnant women for hygienic care of the newborn and the extraversion sub-dimension of TIPS (p= 0.003; r=0.196).

Conclusions: It has been determined that there is a positive correlation between personality traits of extraversion and readiness to care for the newborn. Health professionals can benefit from practical and easily applicable scales without using special equipment or techniques in the personality trait analysis of pregnant women.

Key words: Personality, Pregnancy, Hygiene, Care, newborn, Readiness.

¹Dr.Öğr. Üyesi, Bilecik Seyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD (Orcid no: 0000-0002-2389-6466)

²Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi (Orcid no: 0000-0001-8788-3077)

³Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum AD (Orcid no: 0000-0002-4776-6244)

⁴Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD (Orcid no: 0000-0003-3151-9975)

Giriş

Kişilik sözcüğü, kişinin karakteristik özelliklerini belirten "persona" sözcüğünden gelmektedir (1). Kişilik; kişinin fiziksel, zihinsel, ahlaki ve sosyal tüm özelliklerinin aktif bir şekilde bireyde örgütlenmesi olup, fiziksel ve sosyal ortamıyla etkileşme biçimini tanımlayan düşünce, duygu ve davranışın ayırt edici ve karakteristik örüntüleri olarak tanımlanabilir (2, 3). Aynı zamanda bireyin davranışlarının açıklanması ve psikolojik yönden değerlendirilmesinde önemli rol oynayan bir kavramdır. Kişiliğin değerlendirilmesinde beş faktörlü kişilik kuramı en yaygın kullanılan modeldir. Bu model, farklı kültürlerdeki bireylerde bile, kişiliğin analiz edilmesinde iyi kanıtlara sahiptir (4). Beş faktörlü kişilik kuramına göre; dışa dönüklük, duygusal dengesizlik (nevrotiklik), deneyime açıklık (zeka/hayal gücü), yumuşak başlılık (uyumluluk) ve sorumluluk (vicdan, öz disiplin) beş başlıktan oluşmaktadır (3, 5). Dışa dönük kişiliğe sahip olanlar; kişilerarası etkileşimde neşeli, girişken, heyecanlı, sosyal enerjileri yüksek, olaylara karşı pozitif yaklaşım gösterme özelliğindedir. Duygusal dengesizlik grubundaki kişiler; endişe, kaygı, hayata karşı tedirginlik ve güvensizlik, öfkeli, problemle baş etmede uyumsuz tepkiler sergileyebilmektedirler. Deneyime açıklık kişilik tipinde; kişilerin meraklı, değişikliği seven, cesur, analitik, hayata bakış açılarında yaratıcı ve sorgulayıcı yaklaşımı benimsedikleri bilinmektedir. Yumuşak başlılık kişilik tipine göre; bireyler merhametli, güvenilir, itaatkar ve dürüst olarak tanımlanmıştır. Bu gruptakilerin duyguları bazen şeffaktan düşmanlığa kadar uzanan özellikte olabilir. Sorumluluk kişilik tipinde ise; kişinin çalışkan, kararlı, öz disiplinli ve hayatında hep planlı olduğu belirtilmektedir (6).

Gebelerin kişilik ve psikolojik özellikleri, gebelikteki düşünce, duygu ve beklentileri üzerinde etkilidir (7). Gebenin doğum öncesi kaygı düzeyi bir dizi faktörden etkilenir. Aile ve sosyal yaşamdaki değişiklikler, sosyal destek veya somut kaynakların mevcudiyeti, yaş, medeni durum, sosyoekonomik durum, doğum öncesi bakım hizmetleri, aile içi şiddet, kaygı düzeyi, kişilik özellikleri veya gebelik ile ilgili durumlar (riskli gebelik ve önceki gebelik deneyimleri) kaygıya neden olabilir. Özellikle doğum öncesi kaygı ve stresin yaşanmasında kişilik özelliği

önemli bir faktördür (8, 9, 10).

Kadınlarda fizyolojik, psikolojik ve sosyal değişikliklerin yaşandığı gebelik süreci, karmaşık ve dinamik bir deneyim olarak karşımıza çıkar ve bu değişim dönemine gebenin uyum sağlaması önemlidir (11, 12). Gebelik, doğuma ve yenidoğanın bakımına hazırlığı da içeren bir süreçtir. Gebelerde doğum, bebek bakımı ve emzirme ile ilgili konular endişe veya korku kaynağı olabilmektedir (13).

Bu çalışmada gebelerin kişilik özellikleri ile doğum sonrası bebeklerinin hijyenik bakımlarına hazır oluşukları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal Metot

Araştırmanın Tipi

Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı tipte tasarlanmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, bir üniversite hastanesinin kadın hastalıkları ve doğum polikliniğinde Şubat-Mart 2021 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni/Örnekleme

Araştırmanın evrenini, çalışmanın yapıldığı tarihler arasında dahil edilme kriterlerine uyan tüm gebeler (N:680) oluşturmuştur.

Çalışmaya dahil edilme kriterleri;

- Gebenin Türkçe konuşuyor ve yazıyor olması,
- 18 yaş ve üzerinde olması,
- Tanı almış psikiyatrik hastalığının olmaması,
- İletişim probleminin olmaması,
- Riskli gebelik tanısı olmaması,
- Yirminci gestasyon haftasından büyük olması,
- Çalışmaya katılmayı kabul etmesidir.

Araştırmada alınan örneklemin evreni temsile yeterli olup olmadığını belirlemede ana kütle büyüklüğü bilindiğinde 'n' örneklem büyüklüğü hesaplamada kullanılan $n = Nt2pq / [d2(N-1) + t2pq]$ örneklem hesaplama formülü kullanılmıştır (14). Örneklem sayısı %5 kabul edilebilir hata ve %95 güven seviyesinde 188 gebe olarak hesaplanmıştır. Tüm bu kriterlere uyan 239 gebe araştırmanın örneklemini oluşturmuş ancak anket formlarını eksik dolduran 12 gebe araştırma dışında tutularak 227 gebe ile araştırma tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları üç bölümden oluşmaktadır. Araştırma verileri, gebelerin demografik ve obstetrik bilgilerine yönelik Soru Formu, "On Maddeli Kişilik Ölçeği" ve "Gebelerin Yenidoğanın Hijyenik Bakımına Hazır Oluş Ölçeği" ile toplanmıştır.

Soru Formu: Yaş, eğitim, çalışma durumu gibi demografik bilgiler ile gebeliğine yönelik sağlık durumunun değerlendirildiği toplam 24 soru içermektedir.

On Maddeli Kişilik Ölçeği-(OMKÖ): Gosling et al. (2003) tarafından geliştirilen ölçek Türkçe'ye Atak (2013) tarafından uyarlanmıştır (15, 16). Toplamda on maddeden oluşan ölçeğin, beş alt boyutu (deneyime açıklık, sorumluluk, dışa dönüklük, yumuşak başlılık ve duygusal dengelilik) bulunmaktadır. Ölçek, yedili likert tipte olup; her alt boyutta iki madde yer almaktadır. Ölçeğin sadece alt boyutlarının toplam puan ortalaması alınarak değerlendirme yapılmaktadır.

Gebelerin Yenidoğanın Hijyenik Bakımına Hazır Oluş Ölçeği: Yalınzoğlu Çaka ve Çınar (2020) tarafından geliştirilen ölçek on maddeden oluşan yedili likert tiptedir (13). Ölçekte her bir madde "Hazır değilim" den, "Tamamen hazırım" a kadar 1 ile 7 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten en az 10, en fazla 70 puan alınmaktadır. Ölçekte ters kodlanan madde ve alt boyut bulunmamaktadır. Güvenirlilik analizi sonucunda; geliştirilen ölçeğin Cronbach's Alfa değeri 0,93, bu çalışmada 0,97 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Çalışmaya katılmayı kabul eden gebelerin anket formunu doldurmaları için, uygun bir ortamda (sosyal mesafe, kalemlerin dezenfekte edilmesi, gebe ve araştırmacıların maske kullanması) 10 dakika yalnız bırakılmış ve doldurulan formlar araştırmacılar tarafından elden toplanmıştır. Eksik ya da hiç doldurulmayan 12 anket formu çalışmaya dahil edilmemiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler, Windows tabanlı Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 22.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı analizler için sayısal ölçümle belirlenen değişkenler aritmetik ortalama ve standart sapmadan yararlanılmıştır. Araştırmada

kullanılan ölçeklerin normal dağılımını incelemek için Kolmogorov Smirnov testi kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılımına göre iki bağımsız grup arasında fark olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney U testi ve bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız gruplar arasında bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Toplam ölçek puan ortalamalarını karşılaştırmak için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Ölçeğe dair güvenilirlik analizinde, cronbach alfa değerinden yararlanılmıştır. Tüm istatistiklerde anlamlılık değeri $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmaya başlamadan önce, kullanılan ölçeklerin sahiplerinden elektronik posta yoluyla kullanım izni alınmıştır. Bilimsel Araştırmalar Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı (Etik Kurul No: 29/01/2021-63) ve çalışmanın yapıldığı hastaneden kurum izni alınmıştır. Araştırmaya başlamadan önce, araştırmacılar tarafından gebelere araştırma hakkında bilgi verilerek, bireysel bilgilerinin korunacağı belirtilmiş ve gönüllük ilkesi doğrultusunda sözlü ve yazılı onamları alınmıştır.

Bulgular

Çalışmaya katılan gebelerin yaş ortalaması $29,11 \pm 6,05$ (en düşük:18-en yüksek:42) yıl, gebelik haftası ortalama $31,94 \pm 5,39$ (en düşük:20-en yüksek:39) hafta olarak bulunmuştur. Gebelerin %71,4'ü çekirdek aile yapısına sahip, %46,7'si lise mezunu, %70,9'unun gebeliğinin planlı, %56,8'i ekonomik düzeyini gelir-gidere eşit olduğunu bildirmiştir. Gebelerin gebelik döneminde çoğunun (%73,6) destek aldığı, alınan desteğin %63'ünün eş tarafından verildiği belirlenmiştir. Doğum sonrasında da %90,3'ünün destek alacağı ve bu desteğin %65,2'sinin anneleri tarafından verileceği şeklinde ifade edilmiştir. Gebelerin %37,4'ünün ilk gebelik deneyimi olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Gebelerin yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluş ölçeği ve OMKÖ alt boyutları (dışa dönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengelilik, deneyime açıklık) puan ortalamaları ile doğumdan sonra destek alacaklarını belirtme durumları ve gebelikler arası geçen süreler

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-demografik ve Obstetrik Özellikleri			
Sosyo-demografik Değişkenler (N: 227)		n	%
Yaş (yıl)	29,11±6,05 (min.18-max.42)		
Eğitim Durumu	İlköğretim	97	42,7
	Lise / Önlisans	106	46,7
	Lisans/Lisansütü	24	10,6
Aile Tipi	Çekirdek aile	162	71,4
	Geniş aile	63	27,8
	Parçalanmış Aile	2	0,9
Çalışma Durumu	Evet	34	15
	Hayır	193	85
Gelir Durumu	Gelir giderden az	20	8,8
	Gelir gidere eşit	129	56,8
	Gelir giderden fazla	78	34,4
Obstetrik Hikaye			
Gestasyon Haftası	31,94±5,39 (min. 20-max.39)		
Toplam gebelik sayısı	1,99±1,03 (min.1-max.7)		
Gebeliğin Planlı Olma Durumu	Evet	161	70,9
	Hayır	66	29,1
Gebelik Deneyimi	Primigravida	85	37,4
	Multigravida	142	62,6
Önceki Doğumda Sorun Yaşama Durumu (n:140)*	Evet	22	15,6
	Hayır	118	84,4
Kronik Hastalık Durumu	Evet	19	8,4
	Hayır	208	91,6
Gebelikte Destek Alma Durumu	Evet	167	73,6
	Hayır	60	26,4
Doğum Sonu Destek Alma Durumu	Evet	205	90,3
	Hayır	22	9,7
Önceki Doğum Şekli (n: 140)*	Normal vajinal doğum	65	46,4
	Sezeryan doğum	75	53,57

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 2).

Gebelerin eğitim durumu ile OMKÖ'nün dışa dönüklük, sorumluluk, deneyime açıklık alt boyutları arasında, ekonomik durum ile yumuşak başlılık, sorumluluk alt boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Uygulanan test sonucunda, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengelik boyut ortalamaları bakımından gebelikte destek alma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamakta iken ($p>0,05$)

gebelerin yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluş ölçeği ile dışa dönüklük ve deneyime açıklık boyut ortalamaları bakımından gebelikte destek durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Gebelikte destek almadığını ifade eden gebelerin yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluş ölçeği ile dışa dönüklük ve deneyime açıklık alt boyut ortalamaları gebelikte destek alanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir. Gebelerin doğum sonu destek alacağını belirtme ve daha önce gebelik deneyimi yaşama durumları ile

Özellikler		N	On Maddelik Kişilik Ölçeği						Hiyeynik Bakıma Hazır Oluşluk Ölçeği
			Yumuşak başlılık	Sorumluluk	Duygusal Dengelilik	Deneyime Açıklık	9,437±2,436 [3-14]	60,629±1,514 [10-70]	
Gebelikte Destek Alma Durumu	Evet	167	9,628±3,117 [2-14]	11,263±2,558 [2-14]	10,892±3,063 [2-14]	9,497±2,710 [2-14]	9,437±2,436 [3-14]	60,629±1,514 [10-70]	
	Hayır	60	8,716±2,558 [4-14]	10,700±2,519 [2-14]	10,500±3,016 [3-14]	9,000±2,016 [2-14]	8,566±2,586 [3-14]	63,883±0,778 [40-70]	
Doğum sonu destek alacağını düşünme	Evet	205	t=2,230 p=0,028*	t=1,480 p=0,143	t=0,860 p=0,392	t=1,486 p=0,139	t=2,270 p=0,025*	t=-2,096 p=0,037*	
	Hayır	22	9,453±3,018 [2-14]	11,102±2,513 [2-14]	10,795±3,048 [2-14]	9,365±2,572 [2-14]	9,287±2,433 [3-14]	61,585 [10-70]	
Eğitim Durumu	İlköğretim mezunu (1)	97	8,772±2,827 [4-14]	11,227±2,975 [2-14]	10,727±3,134 [4-14]	9,363±2,401 [6-14]	8,454±3,019 [4-14]	60,591 [10-70]	
	Lise mezunu (2)	106	t=1,011 p=0,313	t=-0,217 p=0,828	t=0,099 p=0,921	t=0,004 p=0,997	t=1,489 p=0,138	t=0,324 p=0,747	
Ekonomik Durumu	Üniversite mezunu (3)	24	9,051 [2-14]	10,307 [2-14]	10,041 [2-14]	9,360 [2-14]	8,886 [3-14]	61,660 [10-70]	
	Gelir giderden az(1)	20	9,320 [2-14]	11,273 [2-14]	11,179 [4-14]	9,452 [2-14]	9,226 [4-14]	61,642 [10-70]	
	Gelir giderden denk (2)	129	11,041 [7-14]	11,541 [7-14]	12,083 [5-14]	9,000 [4-14]	10,416 [8-14]	60,125 [20-70]	
Gebelik Deneyimi	Gelir giderden fazla (3)	78	KW =6,392 p=0,041*	KW =2,349 p=0,309	KW =9,485 p=0,009*	KW =0,453 p=0,797	KW =7,680 p=0,021*	KW =1,884 p=0,390	
	Primigravida	85	9,650 [5-14]	10,000 [7-14]	9,950 [3-14]	9,150 [7-14]	9,800 [6-14]	58,500 [10-70]	
	Multigravida	142	9,527 [2-14]	11,093 [2-14]	10,519 [2-14]	9,085 [4-14]	9,341 [3-14]	62,380 [10-70]	
Test İstatistiği	U =5181 p=0,062	U =5636 p=0,399	U =5632 p=0,394	U =5864 p=0,718	U =5961 p=0,876	U =5444 p=0,210	U =5961 p=0,876	U =5444 p=0,210	
	U =5181 p=0,062	U =5636 p=0,399	U =5632 p=0,394	U =5864 p=0,718	U =5961 p=0,876	U =5444 p=0,210	U =5961 p=0,876	U =5444 p=0,210	

(KW = Kruskal-Wallis Test, U = Mann-Whitney U-Test, t= Bağımsız Örneklem t testi *p<0.05)

OMKÖ alt boyutları ve gebelerin yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluş ölçeği arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$) (Tablo 2).

Uygulanan Pearson korelasyon analizi sonucunda, gebelerin yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluş ölçeği ile OMKÖ'nin dışa dönüklük alt boyutu puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dışa dönük kişilik yapısındaki gebelerin bebeğin hijyenik bakımına hazır oluşlukları diğer kişilik yapısındaki gebelerden daha yüksektir ($p= 0,003$; $r=0,196$) (Tablo 3).

da kaygı ve depresif belirtilerin daha az olduğu gösterilmiştir (20). Gebelikte eş desteğinin sonuçlarının incelendiği bir çalışmada, eş desteğinin yetersiz olduğunu düşünen gebelerin, yüksek düzeyde kaygı ve depresyon yaşadığı, sigara kullanımının arttığı, yeterli eş desteği sağlandığında ise kadınların daha az kilo aldıkları saptanmıştır (21). Gebelik ve doğum sonrası eş desteği, bebeğin bakım sorumluluğunun paylaşılması, ebeveynlik rolünün üstlenilmesi, hem eşler arasında hem ebeveyn-bebek arasındaki bağı güçlendirecektir.

Dışa dönük ve deneyime açık kişilik özelliğine sahip olan ve gebelik döneminde destek

Tablo 3. Gebelerin Yenidoğanın Hijyenik Bakımına Hazır Oluş Ölçeği ile OMKÖ'nün Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	Dışadönüklük	Yumuşak başlılık	Sorumluluk	Duygusal Dengelilik	Deneyime Açıklık
Gebelerin yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluş ölçeği	r^* 0,196	0,060	0,100	0,043	0,011
	p^{**} 0,003	0,371	0,133	0,523	0,871
	N 227	227	227	227	227

*Korelasyon; ** $p<0,05$

Tartışma

Kişilik, psikolojinin önemli alanlarından biridir ve literatürde örgütlenmiş duygusal, bilişsel, toplumsal ve fiziksel özellikler bütünü olarak ele alınmaktadır. Aynı zamanda kişilik, doğuştan gelen, çevreyle etkileşim yoluyla şekillenen ve kolay değişmeyen özellikler bütünü olarak da ele alınmaktadır (16). Son otuz yılda annelerin kişilik özellikleri ile bakım verici davranışları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların sayısı giderek artmaktadır (17-19). Literatür eşliğinde anneliğe hazırlanan kadınların kişilik özellikleri ve bebek bakımına hazır olma durumları tartışılacaktır.

Çalışmaya katılan her dört gebeden üçünün destek aldığı, bu desteğin genelde eşleri tarafından sağlandığı belirtilmiştir (Tablo 1). Benzer bir çalışmada her beş kadından birinin destek almadığı ya da aldığı desteği yetersiz bulduğu ifade edilmiştir (10). Doğum öncesi eş desteği bildiren kadınların, gebelik süresince daha az kaygılarının olduğu ve doğum sonrasında

almayan kadınların destek alanlara göre bebek bakımına daha çok hazır oldukları görülmüştür (Tablo 2). Gebelik ve doğum sonrası dönem, hem kadının hem de bebeğin iyiliğini sağlamada hazırlık ve destek gerektiren önemli ve hassas bir dönemdir. Özellikle geleneksel geniş aile yapısında ailenin üyesi (özellikle yaşlı kadınlar) tarafından anneye destek verilmektedir. Verilen destek, kadının psikolojik olarak iyilik halini de olumlu etkileyecektir. Deneyime açıklık kişilik özelliğine sahip kadınların, doğum sonrası depresyon riskinin daha az olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle kişilik özelliği ve psikolojik iyilik halinin, depresif duygu durumu ile ilişkili olduğu görülmüştür (22). Başka bir çalışmada duygusal açıdan daha dengeli kadınların daha sağlıklı gebelik süreci geçirdikleri, dışa dönük kadınlarda doğum sonrası anksiyetenin daha az yaşandığı ve sosyal desteği olan kadınların daha az stres yaşadıkları bildirilmektedir (18). Dışa dönük kişilik özelliğine sahip annelerin bebeklerinin daha çok gülümsedikleri ve daha

mutlu göründükleri gösterilmiştir (19). Kadınların kişilik değerlendirmesinin annelik rolüne hazırlanmasında önemli etkisi olduğu bildirilmiştir. Gebelerin, duygusal tepki verme şekilleri kişisel özelliklerine göre farklılık gösterebilir. Dışa dönük ve deneyime açıklık özelliğindeki anne adaylarının, pozitif düşünen, neşeli, meraklı, analitik düşünebilen bireyler olması nedeniyle bebeklerinin hijyenik bakımında daha girişken ve aktif rol alacakları düşünülmektedir.

İlk kez annelik deneyimi yaşayacak olan gebelerde doğum, bebek bakımı ve emzirme ile ilgili konular endişe veya korku kaynağı olabilmektedir (23-25). Bu çalışmada kişilik özellikleri ve bebeğin hijyenik bakıma hazır olmasında gebelerin primigravidum yada multigravidum olması arasında ilişkinin olmadığı görülmüştür (Tablo 2). Kişilik özelliklerinin sağlık sonuçlarıyla ilişkisi olduğu bilinmektedir. Özellikle dışa dönük ve nevroitik kişilik özelliği daha etkilidir. Gebelik döneminde dışa dönük kişiliğe sahip olanların daha az endişe yaşadıkları bulunmuştur (26). Gebelik dönemi, doğum ve yenidoğan bebeğin bakım hazırlığını da içeren bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların daha önce gebelik deneyimi olsa da olmasa da gebeliğin nasıl sonuçlanacağı, bebeğin sağlık durumunun ne olacağının önceden tam bilinmemektedir. Annelik deneyimi olsa bile bakım uygulamalarında eksiklikler olabilir. Anne adayının kişilik özelliği bebeğin bakımına hazır oluşluk için önemli bir faktördür.

Kişilik özellikleri ve bebeğin hijyenik bakıma hazır olma durumu ile doğum sonu destek alma arasında ilişkinin olmadığı saptanmıştır (Tablo 2). Yapılan bir çalışmada, annelerin eşlerinden aldıkları desteklerin bebeklerini anne sütü ile besleme süresi düşünceleri üzerine olumlu yönde etkili olduğu bildirilmiştir (27). Başka bir çalışmada, emziren annenin evde bir yardımcısının olması ile emzirme süresinin arasında pozitif yönde korelasyon olduğu evde yardım desteği alan annelerin daha uzun süre emzirmeye devam ettiği saptanmıştır (28). Çalışma sonuçlarının aksine bazı çalışmalar, destek almanın bebek bakımına olumlu etkisinin olduğunu göstermiştir (27, 28). Pandemi sürecinde gebelik yaşayan bir çok gebe aile üyeleriyle yakın görüşme sağlayamamakta, sosyal izolasyon yaşamaktadır.

Bu nedenle destek unsurları olsa da olmasa da bebeğin bakım uygulamalarına kendini hazırlamak durumunda kaldığı şeklinde açıklanabilir.

Gebelerin yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluş ölçeği ile dışa dönüklük boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Anne ruh sağlığı ve doğum sonrası psikolojik sıkıntının anne-bebek ilişkisi üzerindeki etkisi artık bir halk sağlığı önceliği olarak kabul edilmektedir, çünkü zayıf anne ruh sağlığı çocuğun bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve davranışsal gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, ebeveynlerin zihinsel sağlığı bebek sağlığının temel taşı olarak kabul edilmektedir. (29).

Annenin tutum, davranış ve özellikleri, çocuklarının yaratıcı yeteneklerinin önemli belirleyicileridir. Bununla birlikte, ebeveynlerin çocukların yaratıcılığını geliştirmek ve desteklemek için yaptıkları kasıtlı eylemler hakkında net bir veri bulunmamaktadır. Duygusal istikrar, vicdanlılık ve dışa dönüklük, annenin çocuğunu yeniliği ve çeşitliliği yaşamaya teşvik etme eğilimiyle ilişkilidir (17).

Annelerin kişilik özelliği, ebeveynlik becerilerinde önemli rol oynaması nedeniyle annenin sahip olduğu özellikler, çocuklarının duygu düzenleme becerisinin gelişiminde etkilidir (30). Gebelerle yapılan bir çalışmada, dışa dönük kişilik özelliğine sahip kadınların anne-bebek bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğunu, nevroitik kişilik özelliğine sahip olanların ise anne-bebek bağlanmasının düzeylerinin daha düşük olduğunu bulunmuştur (31).

Dışa dönük kişilikleri olan insanlar, işbirliğine açıktır, diğer insanlarla iletişim kurmakta zorluk çekmez ve topluluk içinde olmaktan keyif alır (10). Bebeklerin sağlıklı büyümesinde annelerin verdiği bakım uygulamalarına göre, annenin ya da anne adayının kişilik özelliği önemlidir. Annenin ebeveynlik davranışları üzerinde uyumluluk, dışa dönüklük ve nevroitiklik gibi kişilik özelliklerinin etkili olduğu bilinmektedir (32).

Anne kişilik özelliğinin, ebeveyn tükenmişliği ile karşılaştırıldığı bir çalışmada; yüksek düzeyde nevroitik, düşük düzeyde vicdanlılık ve düşük düzeyde uyumluluk özelliğine sahip annelerin

tükenmişlik açısından risk altında olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada çocukları ile olumlu duygusal ilişkileri başlatma ve sürdürmede (yüksek nevrozite), çocuklarının bakım ve ihtiyaçlarını saptayıp bunları karşılamada (düşük uyumluluk) zorluk çekme olasılıkları yüksektir (33). Bebeklik döneminde annelik bakım davranışları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği meta analiz çalışmasında, dışa dönüklük, uyumluluk ve nevrozite annelik davranışlarını tahmin etmede en tutarlı üç spesifik özellik olarak sunulmuştur. Deneyime açıklık ve vicdanlılık kişilik özelliklerinin daha sonraki çocukluk döneminde ebeveyn-çocuk etkileşimi açısından etkili olduğu aktarılmıştır (34).

Sonuç

Dışa dönüklük kişilik özelliği ile bebek bakımına hazır oluşluk arasında pozitif yönde ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Kişilik özelliği analizinde özel ekipman veya teknikler kullanmadan pratik ve kolayca uygulanabilen ölçeklerden yararlanılabilir. Gebelik döneminde gebe ile sağlık profesyonelleri sürekli iletişim halinde olduğundan kişilik özelliği taraması en ideal bu dönemde yapılabilir. Yapılan kişilik özelliği taraması ile doğum sonrası anne bebek uyumu hakkında erken dönemde bilgi (bakıma hazır olma, emzirme niyeti, bağlanma vb.) sahibi olunacaktır. Tüm sağlık profesyonelleri gebeleri sadece fiziksel olarak değil, aynı zamanda zihinsel ve duygusal olarak da değerlendirmeli ve desteklenmelidir. Gebelerin yaşam koşulları, kişilik özellikleri saptanmalı bakım girişimleri bireye özgü planlanmalıdır. Bu çerçevede sunulan bakım, gebelerin ve annelerin güçlenmesine, aynı zamanda ailenin ve toplumun sağlığının geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır

İletişim: Dr. Öğr. Üyesi Hamide Zengin
E-Posta: hamide.zengin@bilecik.edu.tr

Kaynakça

1. Özdemir Ö, Temiz G, Akın S. Investigation of the Relationship among Personality Traits, and Self-Concept, and Occupational Perceptions of Nurses. JAREN 2020;6(3):455-64. doi:10.5222/jaren.2020.21043.
2. Yaşar-Ekici, Fatma ve Göger, Gülsüm. "Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile Çocuklarının Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki". ulakbilge 2018; 6(26): 841-873.
3. Anlı İ, Türkoğlu L, Sağır R. Bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve obsesif kompulsif kişilik oluşumu arasındaki ilişki. FNG & Demiroğlu Bilim Tıp Dergisi 2019;5(1):26-31. doi: 10.5606/fng.btd.2019.005.
4. Akhtar, H. Translation and validation of the Ten-Item Personality Inventory (TIPI) into Bahasa Indonesia. International Journal of Research Studies in Psychology 2018; 7(2): 59-69.
5. Schofield TJ, Conger RD, Donnellan MB, Jochem R, Widaman KF, Conger KJ. Parent Personality and Positive Parenting as Predictors of Positive Adolescent Personality Development Over Time. Merrill Palmer Q (Wayne State Univ Press). 2012 April; 58(2): 255–283. doi:10.1353/mpq.2012.0008.
6. Bornstein MH, Hahn, CS, Haynes M. Maternal Personality, Parenting Cognitions and Parenting Practices. Dev Psychol. 2011 May; 47(3): 658–675. doi:10.1037/a0023181.
7. Erdemoğlu Ç, Özşahin Z, Altıparmak S. The effect of personality traits of pregnant and their ways of coping with stress on the fear of childbirth. Jour Turk Fam Phy 2019; 10 (3): 130-139. Doi: 10.15511/tjtfp.19.00330.
8. Johnston RG, Brown AE. Maternal trait personality and childbirth: the role of extraversion and neuroticism. Midwifery. 2013; 29(11): 1244-50. 29.
9. Yoo YS, Popp J, Robinson J. Maternal distress influences young children's family representations through maternal view of child behavior and parent-child. Child Psychiatry Hum Dev. 2014 Feb; 45(1): 52-64
10. Evcili F, Dağlar G. How do personality characteristics of risky pregnant women affect their prenatal distress levels? A Turkey university hospital cross-sectional study. Journal of Health Research 2020; 34(2): 147-149. DOI 10.1108/JHR-07-2019-0143.
11. Chen H, Selix N, Nosek M. Perinatal Anxiety and Depression During COVID-19. J Nurse Pract. 2021;17(1):26-31. doi:10.1016/j.nurpra.2020.09.014
12. Demirbaş H, Kadioğlu H. Adaptation to pregnancy in prenatal period women and factors associated with adaptation. MÜSBED 2014;4(4):200-206. DOI: 10.5455/musbed.20140902023654.
13. Yalnızoğlu Çaka S, Çınar N. Development of the Scale for Readiness of Pregnant Women to Hygienic Care of the Newborn, and its Validity and Reliability Study. DEUHFED 2020, 13 (1),10-18.
14. Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). Bilimsel

- Araştırma Yöntemleri (16. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
15. Gosling SD, Rentfrow PJ, Swann WB Jr. A very brief measure of the Big Five personality domains. *J Res in Pers* 2003; 37:504-528.
  16. Atak H. The Turkish Adaptation of the Ten-Item Personality Inventory. *Archives of Neuropsychiatry* 2013; 50: 312-319. Doi: 10.4274/npa.y6128.
  17. Kwaśniewska JM, Gralewskib J, Witkowska EM, Kostrzewska M, Lebuda I. Mothers' personality traits and the climate for creativity they build with their children. *Thinking Skills and Creativity* 2018; 27: 13-24. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2017.11.002>.
  18. Asselmann E, Kunas SL, Wittchen H-U, Martini J. Maternal personality, social support, and changes in depressive, anxiety, and stress symptoms during pregnancy and after delivery: A prospective-longitudinal study. *PLoS ONE* 2020; 15(8): e0237609. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0237609>.
  19. Brenning K, Soenens B, Mabbe E, Vansteenkiste M. Ups and Downs in the Joy of Motherhood: Maternal Well-Being as a Function of Psychological Needs, Personality, and Infant Temperament. *J Happiness Stud* 2019; 20: 229-250. <https://doi.org/10.1007/s10902-017-9936-0>.
  20. Egelioglu Cetisli N, Denizci Zirek Z. Childbirth and Postpartum Period Fear in Pregnant Women and the Affecting Factors. *Aquichan* 2016; 16(1): 32-42. Doi: 10.5294/aqui.2016.16.1.5.
  21. Cheng ER, Rifas-Shiman SL, Perkins ME, Rich-Edwards JW, Gillman MW, Wright R, Taveras EM. The Influence of Antenatal Partner Support on Pregnancy Outcomes. *Journal of Women's Health* 2016; 25(7): 672-679. DOI: 10.1089/jwh.2015.5462.
  22. Adejuwon GA, Adekunle IF, Ojeniran M. Social Support and Personality Traits as Predictors of Psychological Wellbeing of Postpartum Nursing Mothers in Oyo State, Nigeria. *International Journal of Caring Sciences* 2018; 11(2): 704-718.
  23. Ong SF, Chan WCS, Shorey S, Chong YS, Klainin-Yobas P, He HG. Postnatal experiences and support needs of first-time mothers in Singapore: A descriptive qualitative study. *Midwifery* 2014; 30(6):772-778.
  24. Vismara L, Rollè L, Agostini F, Sechi C, Fenaroli V, Molgora S. Perinatal parenting stress, anxiety, and depression outcomes in first-time mothers and fathers: A 3-to 6-months postpartum follow-up study. *Front. Psychol* 2016;7:938(1-10).
  25. Kristensen IH, Simonsen M, Trillingsgaard T, Pontoppidan M, Kronborg H. First-time mothers' confidence mood and stress in the first months postpartum. A cohort study. *Sexual & Reproductive Healthcare* 2018;17:43-49.
  26. Dursun E, Kızılırmak A, Mucuk S. The Relationship Between Personality Characteristics And Fear Of Childbirth: A Descriptive Study, *Archives of Psychiatric Nursing* 2021; 35(3): 296-302. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2020.09.018>.
  27. Tügdür M, Ögüt S, Karaman AD, Günay N. The Practice And View of Breastfeeding Among Mothers: A Questionnaire-Based Survey in Baby Friendly Hospital in Aydın. *ACU Sağlık Bil Derg* 2020; 11(4): 617-624. <https://doi.org/10.31067/0.2020.262>.
  28. Özgürhan G, Cömert S. An Evaluation of the Factors Affecting Exclusive Breastfeeding. *İstanbul Med J* 2020; 21(4): 301-6. DOI: 10.4274/imj.galenos.2020.84594.
  29. McGowan EC, Du N, Hawes K, Tucker R, O'Donnell M, Vohr B. Maternal Mental Health and Neonatal Intensive Care Unit Discharge Readiness in Mothers of Preterm Infants. *J Pediatr* 2017;184:68-74.
  30. Bilge Y, Sezgin E. Mediator role of mother's personality traits and attachment styles in the relationship between mother and child emotion regulation. *Anatolian Journal of Psychiatry* 2020; 21(3):310-318.
  31. Murakami K, Ueno F, Nakamura I, Ishikuro M, Noda A, Onuma T, Obara T, Kuriyama S. Maternal personality and postnatal bonding disorder in Japan: the Tohoku Medical Megabank Project Birth and Three-Generation Cohort Study. *Journal of Affective Disorders. Journal of Affective Disorders* 2021; 282: 580-586. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.12.187>.
  32. Bailes LG, Leerkes EM. Maternal personality predicts insensitive parenting: Effects through causal attributions about infant distress. *Journal of Applied Developmental Psychology* 2021; 72: 10122.
  33. Vigouroux SL, Scola C, Raes M-E, Mikolajczak M, Roskam I. The big five personality traits and parental burnout: Protective and risk factors. *Personality and Individual Differences* 2017; 119: 216-219. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2017.07.023>
  34. Prinzie P, Stamps GM, Deković M, Reijntjes AA, Belsky J. The relations between parents' big five personality factors and parenting: A meta-analytic review. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2009; 97: 351-362. <https://doi.org/10.1037/a0015823>